

LOHENGRIN HALÁLA

A lépcsőn fölfelé valamivel lassabban cipelték a hordágyat. Bosszús volt mindkét teherhordó: már egy órája megkezdték szolgálatukat s még egyetlen cigarettára elegendő borraivalót sem szereztek; és egyikük a kocsit vezetője volt és vezetőket voltaképpen nem szoktak teherhordásra alkalmazni. De a kórházból senkit sem küldtek le segítségükre s a fiút mégsem hagyhatták a kocsiban fekve; sürgősen be kellett szállítaniuk még egy tüdőgyulladásos beteget és egy öngyilkost is, akit az utolsó pillanatban vágtak le a kötélről. Bosszúsak voltak s a hordágyat most megint valamivel lassabban vitték. A folyosó csak gyöngén volt megvilágítva és természetesen kórházzzag terjengett.

— Miért is vágták le a kötélről? — mormolta az egyik s az öngyilkost értette; a hátulsó teherhordó volt ez s az elülső visszadörmögött: „Igazad van, mirevaló volt tulajdonképpen?” Eközben megfordult, keményen betaszította az ajtót s a hordágyon fekvő felriadt és éles, borzasztó kiáltás szakadt fel belőle; gyermek kiáltása volt ez.

— Nyugalom, nyugalom! — szólt az orvos, egy diákos gallérú, szökehajú és ideges arcú fiatalember. Az órára pillantott: nyolc óra volt és tulajdonképpen már rég le kellett volna, hogy váltsák. Már több, mint egy órája hiába várt Lohmeyer doktorra; de talán letartóztatták? ma bárkit bármikor letartóztathatnak. A fiatal orvos önkéntelenül elővonta hallócsövét, folytatólagosan szemügyre vette a fiút a hordágyon s csak most esett pillantása a teherhordókra, akik türelmetlenül várakozva álltak az ajtóban. Bosszúsán megkérdezte: — No mi van, mit akarnak még?

— A hordágy — mondta a sofőr — nem lehet a fiút máshová fektetni? Sürgősen el kell mennünk.

— Eh, világos, ide! — mutatott az orvos a bőrpamlagra. Ebben a szempillantásban érkezett az éjszakás nővér; jelentéktelen, de komoly megjelenésű nő. Megfogta a fiút fent a vállainál, s az egyik teherhordó, — nem a sofőr, — egész egyszerűen a lábainál fogva. A gyermek megint fölkiáltott, mint az őrit s az orvos sietve odaszólt: — Csönd, nyugalom, nyugalom! nem lesz olyan borzasztó...

A teherhordók még mindig várakoztak. Az orvos ingerült pillantására megint csak egyikük válaszolt: „A takaró” — mondta nyugodtan. A takaró, egyáltalában nem volt az övé: egy asszony adta a mentőállomáson, mivel a fiút ezekkel a szétroncsolt lábakkal mégsem lehetett csak úgy a kórházba szállítani. A teherhordó azonban úgy vélte, hogy a kórház megtartaná s hogy a kórháznak van elegendő takarója s hogy a takarót úgysem kapja vissza az asszony s hogy éppoly kevéssé a fiué, mint a kórházé, tehát csupán a kórháztól vette el s ezzel el van intézve. Felesége majd kitisztítja a takarót és takaróként manapság rengeteget adnak.

A gyermek még mindig ordított! Lábairól legöngyölítették a takarót és gyorsan átadták a sofőrnek. Az orvos és az ápolónővér összenéztek. A gyermek állapota borzasztónak tűnt: egész alsóteste vérben úszott, rövid vászon nadrágja cafatokra rongyolódott, a cafatok szörnyű pempővé keveredtek a vérrel. Lába meztelen volt s a gyermek állhatatosan ordított, rettenetes kitartással és szabályszerűséggel.

— Gyorsan! — súgta az orvos, — nővér, a fecskendő, gyorsan, gyorsan! — A nővér igen ügyesen és fürgén foglalatzkodott, de az orvos minduntalan odasúgta: „Gyorsan, gyorsan!” Szája szüntelenül szólásra nyílt az ideges arc közepén. A gyermek szakadatlanul ordított, a nővér azonban egész egyszerűen nem tudta hamarabb elkészíteni az injekciót.

Az orvos kitapintotta a fiú ütőerét, sápadt arca megvonaglott a kimerültségtől. „Csönd,” suttogta néhányszor, mint az eszelős, „ugyan légy már csöndben!” De a gyermek ordított, mintha csak arra született volna, hogy ordítson. Ekkor végre jött a nővér a fecskendővel s az orvos igen fürgén és ügyesen beadta az injekciót.

Amint sóhajtva kihúzta a tűt a szívós, csaknem szíjas bőrből, nyílt az ajtó s egy apáca lépett a szobába gyorsan és izgatottan, de amint megpillantotta a baleset áldozatát s az orvost, becsukta a száját, melyet szólásra nyitott már s lassan és csöndesen közelebb lépett. Barátságosan bölintott az orvosnak s a sápadt világi nővérnek és kezét a fiú homlokára tette. A gyermek egészen függőlegesen fölvetette tekintetét és álmélkodva pillantotta meg fejénél a fekete alakot. Csaknem úgy tűnt, mintha megnyugtatná a homlokára nehezedő, hűvös kéz; de máris hatott az injekció. Az orvos még kezében tartotta a fecskendőt és ő mégegyszer mélyen fősóhajtott, mivel csönd támadt most, csodálatos csönd, oly csönd, hogy minden lélegzetvételük hallatszott. Egyetlen szót sem szóltak.

A gyermek semmi fájdalmat sem érzett már, nyugodtan és kíváncsian tekintett szét maga körül.

— Mennyi? — tudakolta halkán az orvos az éjszakás nővértől.

— Tíz, — válaszolt az éppúgy.

Az orvos vállatvont.

— Egy kicsit sok, majd meglátjuk. Segítségünkre lesz egy kicsit, Lioba nővér?

— Föltétlenül! — felelte gyorsan az apáca s úgy tűnt: mély töprengésből riadt fel. Nagy csönd volt. Az apáca fejénél és vállainál fogva tartotta a fiút, az éjszakás nővér lábainál fogva és lefejtették róla a vérrel átitatott rongycafatokat. A vér, amint most látták, valami feketeséggel keveredett; minden fekete volt, a fiú lába tele volt szénporral, keze is; minden csupa vér volt, rongycafat és szénpor, vastag, csaknem olajos szénpor.

— Világos — mormolta az orvos, — szénlopás közben lezuhantál a mozgó vonatról, mi?

— Igen — mondta a fiú megtört hangon — világos.

Szeme éber volt és volt ebben valami különös boldogság. Pompásan kellett hatnia az injekciónak. Az apáca egész magasra felhúzta az inget és összecsavarta a fiú mellén, fent az álla alatt. Felsőteste sovány volt, nevetségesen sovány, mint valami vén lúdé. Felül a kulcsontjánál a gödrök különös sötét árnyalatúak voltak, nagy üregek, ahová az apáca egész fehér, széles kezét elrejthette volna. Most megpillantották a lábát is, azt a részt, amely még épségben volt a lábából. Egészen vékony volt és finom, karcsú. Az orvos intett a nőeknek és így szólt: „Valószínűleg kettős törés mindkét oldalon, meg kell röntgeneznünk.”

Az éjszakás nővér alkoholos tamponnal tisztára mosta a lábat s ekkor már nem tűnt annyira pocskéknak. Csak olyan rettentő sovány volt a gyermek! Az orvos fejét csóválta, mialatt kötést tett a sebre. Most újra Lohmeyerért aggodott: talán mégis elkapták s ha nem is fecsegne ki semmit, csak kínos dolog, hogy ülni hagyja őt a strophantim miatt s ő maga szabadlábban van, — holott ellenkező esetben nyereségben is részesülhetett volna. Isten verje meg, biztosan fél kilencre járt már az idő s oly barátságatlan csönd volt most, az utcáról semmi zaj sem hallatszott. Befejezte a kötözést s az apáca ismét lehúzta a gyermek ingét, egészen az ágyékáig. Azután a szekrényhez lépett, kivett belőle egy fehér takarót s ráborította a fiúra.

Kezét újra a fiú homlokára téve így szólt az orvoshoz, aki a kezét mosta: „Tulajdonképpen a kis Schranz miatt jöttem, doktor úr, csak nem akartam önt nyugtalanítani, míg itt a kisfiút kezelte.”

Az orvos abbahagyta a kéztörleszt, arca kissé eltorzult s a cigaretta, mely alsó ajkán lógott, megremegett.

— Mi? — kérdezte, — mi van hát a kis Schranz-cal?

Arcán a sápadtság most csaknem sárgásszínű lett.

— Ah, a szívecskéje nem bírja tovább, egyszerűen nem bírja tovább, úgy látszik, vége lesz.

Az orvos újra kezébe vette a cigarettát s a kéztörleszt ráakasztotta a mosdótál melletti szegre.

— Isten verje meg! — kiáltott föl tehetetlenül: — Mit tegyek itt, hiszen semmit sem tehetek!

Az apáca még mindig a fiú homlokán tartotta a kezét. Az éjszakás nővér a véres tamponokat a hulladékos vödörbe süllyesztette, amelynek nikkell fedele csillogó fényt vetett a falra.

Az orvos elgondolkodva bámult a padlóra, hirtelen fölemelte fejét, még egyszer a fiúra pillantott s az ajtóhoz rohant: „Megnézem!”

— Nincs szüksége rám? — kérdezte az éjszakás nővér a hátamögül; az orvos még egyszer bedugta a fejét az ajtón: — Nem, maradjon itt, készítse elő a fiút röntgenre és próbálja meg már fölvenni a beteglapját.

A gyermek még nagyon csöndes volt s most az éjszakás nővér is megállt a bőrpamlag mellett.

— Kaphatok fölvilágosítást édesanyádról? — kérdezte az apáca.

— Meghalt.

A nővér nem mert az apja után kérdezősködni.

— Kit értesítsünk?

— A bátyámat, de ő most nincs otthon. De a kicsinyeknek mégis tudniuk kell, ők most egyedül vannak.

— Nos, hát milyen kicsikék?

— Hans és Adolf, hiszen várnak rám, míg megjövök s elkészítem az ételt.

— És hát hol dolgozik a bátyád?

A fiú hallgatott s az apáca nem firtatta tovább.

— Írni akar?

Az éjszakás nővér bölintott s a kis fehér asztalhoz lépett, amelyet gyógyszerék és kémcsövek borítottak. Közelebb húzta a tintatartót, bemártotta a tollat és balkezevel kisímitotta a fehér ívet.

— Hogy hívnak? — kérdezte a fiút az apáca.

— Becker.

— Vallásod?

— Nincs. Nem vagyok megkeresztelve.

Az apáca összerázkódott, az éjszakás nővér arca részvétlen maradt.

— Tehát mikor született?

— Harminchárom... szeptember tizedikén.

— Iskolába jársz még, igen?

— Igen.

— És... a keresztnévét — súgta oda az apácának az éjszakás nővér.

— Igen... és a keresztnéved?

— Grini.

— Hogyan? — A két nő mosolyogva összenézett.

— Grini — mondta a fiú lassan és bosszúsán, mint minden ember, akinek szokatlan keresztnéve van.

— I-vel? — kérdezte az éjszakás nővér.

— Igen, két i-vel — és megismételte még egyszer: — Grini.

Tulajdonképpen Lohengrinnak hívták, mivel 1933-ban született, akkoriban, amikor Hitler első képei a bayreuthi ünnepi játékok alkalmával minden heti képeslapban közkezen forogtak. De édesanyja mindig Grininek hívta.

Hirtelen beviharzott az orvos, szeme fátyolos volt a kimerültségtől és gyér szőke haja fiatal s mégis erősen barázdás arcába lógott.

— Jőjjenek gyorsan, gyorsan, mindketten! Meg akarok próbálni még egy vérátömlesztést! gyorsan!

Az apáca rápillantott a fiúra.

— Igen, igen! — kiáltott föl az orvos. — Hagyja őt nyugodtan egyedül egy pillanatra!

Az éjszakás nővér már az ajtóban állt.

— Szép nyugodtan fekvé maradsz, Grini? — kérdezte az apáca.

— Igen — felelte a gyerek.

De amint mindnyájan kimentek, egész egyszerűen hagyta, hogy megeredjenek a könnyei. Amikor az apáca homlokára tette a kezét, visszafojtotta a sírást. Nem fájdalmában: boldogságában sírt. És mégis fájdalmában és félelmében is. Csak, ha a kicsinyekre gondolt, akkor sírt fájdalmában és megpróbált nem gondolni rájuk, mert boldogságában akart sírni. Még soha életében nem érezte magát ilyen csodálatosan, mint most az injekció után. Úgy folyt széjjel benne, mint valami csodálatos, egy kicsit meleg tej, kábulttá s ugyanakkor éberré tette és pompás ízt érzett a nyelvén, oly pompásat, mint még soha életében, de mégis mindig a kicsinyekre kellett gondolnia. Hubert reggel előtt nem tér haza és apa csak három héten belül jön meg és anya... és a kicsinyek most egészen egyedül vannak és pontosan tudja, hogy minden lépésre, minden legkisebb hangra lesnek a lépcsőn és oly barátságatlanul sok ember jön-megy a lépcsőn és oly barátságatlanul sok csalódás éri a kicsinyeket. Kevés kilátás van rá, hogy Grossmanné pártfogásába veszi őket! Sohasem tette, miért éppen ma? Sohasem tette, nem is tudhatja, hogy ő... hogy szerencsétlenül járt. Talán Hans vigasztalja majd Adolfot, de Hans maga is nagyon győnge és sírva-fakad a legcsekélyebb ok miatt is. Talán Adolf vigasztalja majd Hansot, de Adolf csak ötéves és Hans már nyolc; tulajdonképpen valószínűbb, hogy Hans vigasztalja majd Adolfot. De Hans olyan borzasztó győnge és Adolf erősebb. Valószínűleg mind a ketten sírnak, mert ha hét óra felé jár az idő, nincs már örömük a játéokban, mert éhesek és tudják, hogy ő nyolc óra tájon megjön és enni ad nekik. És nem mernek majd nekiesni a kenyérnek; nem, ezt nem merik többé megtenni; igen szigorúan megtiltotta nekik, amióta néhányszor mindent, mindent, az egész heti porciót fölették... A krumplinak nyugodtan nekieshettek volna, de persze ezt nem tudják. Csak legalább megmondta volna nekik, hogy nekieshetnek a krumplinak! Hans már egész jól tudott krumplit főzni; de nem merne majd, igen szigorúan megbüntette őket érte, igen, még meg is kellett vernie őket, mert az egész egyszerűen mégsem járja, hogy az egész kenyeret fölegyék; ez egész egyszerűen nem járja; de most örült volna, ha sohasem büntette volna meg őket! Most ott ülnek és várakoznak és minden neszre, ami a lépcső felől hallatszik, izgatottan felugranak és sápadt arcukat az ajtóhasadékhoz szorítják, úgy, ahogy már olyan gyakran, gyakran, talán ezerszer is látta őket. Óh, mindig az arcukat látta meg először! és örültek. Igen, miután megverte őket, még azután is örültek, ha megjött; hiszen mindent beláttak. És most minden nesz csalódás számukra és félni fognak. Hans már reszketett, ha csak egyetlen rendőrt is látott!... talán olyan hangosan sírnak majd, hogy Grossmann asszony pörölni fog, mert szereti este a nyugalmat; s akkor talán mégis tovább sírnak és Grossmanné átjön, hogy utánanézzon a dolognak s akkor megesik a szíve rajtuk; egyáltalában nem olyan rossz ez a Grossmanné. De Hans sohasem megy magától Grossmannéhoz, olyan borzasztóan fél tőle; Hans mindenkitől fél...

·Ha még legalább nekiesnének a krumplinak!

Amióta megint a kicsinyekre gondolt, újra csak fájdalmában sírt. Megpróbálta kezét a szeme elé tartani, hogy ne lássa a kicsinyeket s akkor érezte,

hogy nedves lesz a keze s méginkább zokogott. Megpróbált tisztába jönni vele, milyen késő lehet. Biztosan kilenc óra, talán tíz is és ez szörnyű! Egyébként sohasem volt úgy, hogy fél nyolc után tért haza, de a vonatot ma erősen őrizték és kínosan kellett ügyelniük: a luxemburgiak olyan szívesen lőttek! Talán a háborúban nem lövöldözhetek elég sokat; nagyon szeretnek lövöldözni! De őt nem csípték el, sohasem, még sohasem csípték el, mindig átsurrant közöttük. Istenem, éppen köszén, ezt lehetetlen volt elszalasztania. Köszén! Köszénért simán megfizették a hetven-nyolcvan márkát is és ezt kellett elszalasztania! De a vasútörök nem csípték el őt, az oroszokkal elkészült, az „amikkal” és a „tomikkal” is, meg a belgákkal; éppen a luxemburgiak kellett, hogy elcsípjék, ezek a nevenséges luxemburgiak? Átsurrant közöttük, fel a szeneskocsira, megtöltötte a zsákokat és lehajította s azután utánahajigálta, amit még szerezhetett. De ekkor hirtelen megállt a vonat, egészen váratlanul és ő csak annyit tudott, hogy örült fájdalmai vannak, míg azután semmiről sem tudott többé; s azután újra, amint itt az ajtóban fölébredt és megpillantotta a fehér szobát. És azután injekciót adtak neki. Most megint csak boldogságában sírt. A kicsinyek nem voltak jelen többé; a boldogság valami pompás dolog volt, eddig még egyáltalában nem ismerte; úgy tűnt: a könnyek áradata maga a boldogság; a boldogság kifolyt belőle s mégsem csökkent a szívében, ez a csillogó, édes, keringelő darabka, ez a különös gomolyag, amely a könnyekben kibuggyant belőle, mégsem lett kisebb...

Hirtelen a luxemburgiak lövöldözését hallotta; géppisztolyuk volt s ez borzalmasan hangzott a hűvös tavaszi estében; földszag, vasúti füstszag, szénszag áradt és egy leheletnyi valódi tavasz-szag is. Két golyó ugatott föl az égre, amely egészen sötétszürke volt; és visszhangjuk százsorosan verődött vissza a fülébe és mellét bizsergette, mint a tűszúrások. Ezek az átkozott luxemburgiak, nem kellett volna elcsípnük, nem kellett volna agyonpuffantaniuk őt! A szén, amelyen most hanyatt terülve feküdt, kemény és éles volt, köszén; és mázsájáért nyolcvan márkát adtak. Vajon csokoládét kellett volna vennie egyszer a kicsinyeknek? Nem, nem futotta volna rá, csokoládéért negyven-negyvenötöt is elkérnek; ilyen sokat nem csenhetett el; Istenem, egy mázsát két tábla csokoládéért! És a luxemburgiak teljességgel veszett kutyák voltak, már megint lőttek és az ő meztelen lába hideg volt és megfájdult az éles köszéntől és fekete és piszkos lett, érezte. A lövések nagy lyukakat szaggattak az égen, de az eget mégsem tudták szitává lőni; vagy szitává tudták lőni az eget a luxemburgiak?...

Vajon meg kellett volna mondania a nővérnek, hol volt apja és hova jár Hubert éjszakánként? Nem kérdezték őt és az embernek nem kell válaszolnia, ha nem kérdezték. Az iskolában mondták ezt... Isten verje meg a luxemburgiakat! és a kicsinyek... a luxemburgiaknak abba kellett volna hagyniuk a lövöldözést, neki a kicsinyekhez kellett volna mennie... biztosan elment az eszüik, teljesen megbolondultak ezek a luxemburgiak. Isten verje meg! nem, egész egyszerűen nem mondja meg a nővérnek, hol volt az apja és hova járt a bátyja éjjelenként és talán mégis elvesznek majd valamicskét a kicsinyek a kenyérből... vagy a krumpliból... vagy talán mégis észreveszi majd Grossman-né, hogy itt valami nincs rendjén; mert nincs rendjén valami; különös, tulajdonképpen valami sohasem volt rendjén... Az igazgató úr is meg fogja dorgálni. Ez injekció jó tette, érezte a szúrást és azután egyszerre itt volt a boldogság! ez a sápadt nővér tette bele a boldogságot a fecskendőbe és igenis, egész pontosan hallotta, hogy sok-sok boldogságot tett a fecskendőbe, sok-sok boldogságot; egyáltalában nem olyan buta fiú ő! Grini, két i-vel... neem, meghalt... neem, odavan. A boldogság pompás volt; talán a kicsinyeknek is megvásárolja egyszer a boldogságot a fecskendőben: hiszen mindent megvásárolhat az ember... kenyéret... egész kenyérhegyet...

Isten verje meg, két i-vel; hát nem ismerik itt a legjobb német neveket?...

— Nem! — kiáltott föl hirtelen, — nem vagyok megkeresztelve!

Vajon anya semmiképp nem él? Neem, a luxemburgiak lőtték agyon, neem, az oroszok... neem, ki tudja, talán a nácik lőtték agyon, olyan rettenetesen átkozta őket... neem, az „amik”... óh, a kicsinyek csak nyugodtan egyék a kenyeret, egyék a kenyeret... egész kenyérhegyet akar vásárolni a kicsinyeknek... kenyeret hegyekben... egy egész teherautót, tele kenyérrel... tele kószzémmel; és a boldogságot a fecskendőben.

Két i-vel, az Isten verje meg!

Az apáca futott oda hozzá; nyomban az ütőere után kapott és nyugtalanul tekintett széjjel maga körül. Istenem, vajon hívnia kellene az orvost? De a lázálomba esett gyermeket most már nem hagyhatja magára. A kicsi Schranz meghalt, jobblétre szenderült, hála Istennek, ez a kislány az orosz arcával! Hol marad már az orvos?... Ide-oda futkosott a bőrpamlag körül...

— Nem! — kiáltott föl a gyerek, — nem vagyok megkeresztelve!

Erverése fenyegető szabályszerűséggel felszökött. Az apáca homlokát kiverte a veríték. „Doktor úr, doktor úr!” kiáltozott hangosan, de egész pontosan tudta, hogy egyetlen hang sem hatolt át a párnázott ajtón...

A gyermek most siralmasan vinnyogott.

— Kenyeret... egy egész kenyérhegyet a kicsinyeknek... csokoládét... kószzémmel... a luxemburgiak, ezek a disznók, ne lőjjenek, az Isten verje meg, a krumpli, nyugodtan nekieshettek a krumplinak... esetek hát neki a krumplinak! Grossmanné... apa... anya... Hubert... az ajtóhasadékon át.

Az apáca fölsírt félelmében, nem mert elmozdulni; a gyermek most hadonászni kezdett s ő vállainál fogva lefogta. A bőrpamlag oly förtelmesen síkos volt. A kis Schranz meghalt, a kis szivecske az égben van már. Isten irgalmazzon neki, ah, irgalmazzon... de hiszen ártatlan volt, kisangyalka volt, csúnya kis orosz angyalka... de most már szép...

— Nem! — kiáltott föl a fiú és megpróbált karjaival maga körül hadonászni, — én nem vagyok megkeresztelve!

Az apáca rémülten pillantott föl. A mosdótálhoz rohant, aggódva szemmel tartotta a fiút; nem talált egyetlen poharat sem, visszafutott, végigsímfította a lázas homlokokon. Azután a kis fehér asztalkához lépett és fölkapott egy kémcsövet. A kémcső hamar megtelt vízzel! Istenem, milyen kevés víz is fér egy ilyen kémcsőbe...

— Boldogságot — suttogta a gyermek — tegyen sok boldogságot a fecskendőbe, mind, amennyi csak van, a kicsinyeknek is...

Az apáca ünnepélyesen keresztet vetett, nagyon lassan, azután a kémcsőből a fiú homlokára öntötte a vizet és könnyezve szolt: „Megkereszteltek téged...” A gyermek azonban, a hideg víztől egyszerre föleszmélve, fölemelte a fejét olyan hirtelen, hogy az üveg kiesett a nővér kezéből és összetört a padlón. A fiú halvány mosollyal pillantott a megrémült nővérré és tompán megszólalt: „Megkeresztelni... igen...” Azután oly hevesen hanyatlott vissza, hogy feje tompa puffanással hullott a bőrpamlagra és arca most keskeny és öreg lett, ijesztően sárga, amint mozdulatlanul ott feküdt, ujjait markplásra terpesztve...

— Megröngtegették? — kiáltott oda az orvos, aki nevetve lépett be a szobába Lohmeyer doktorral. Az apáca csak a fejét rázta. Az orvos közelebb lépett, önkéntelenül hallócsöve után nyúlt, de újra elengedte és Lohmeyerre pillantott. Lohmeyer levette a kalapját. Lohengrin halott volt.

Kárpát Csilla fordítása